

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle lähestymiskiellon tehostamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 143/2022 vp)

Hallituksen esityksen tavoitteena on parantaa lähestymiskiellon tehokkuutta, vähentää lähestymiskiellon rikkomista ja lisätä erityisesti lähisuhdeväkivallan uhrin turvallisuutta.

Lähestymiskiellosta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että pidättämiseen oikeutetun virkamiehen olisi määrättävä väliaikainen lähestymiskielto omasta aloitteestaan, jos kiellolla suojattavan henkilön suojan tarpeen ilmeisyys edellyttäisi kiellon välitöntä antamista.

Tämä on lähtökohtaisesti kannatettavaa. Suojelun tarpeessa oleva ei aina kykene arvioimaan tilannetta tarvittavalla vakavuudella. Tarve voi olla hyvin akuutti ja viranomaisen voi toimia suojeltavan omaehtoisen hakemisen käsittelyaikaa nopeammin. Samalla on kuitenkin huomioitava, että toiseen vanhempaan kohdistunut lähestymiskielto ei voi olla peruste estää lapsen tapaamisoikeutta kummankaan vanhemman kanssa. Viranomaispäätöksillä ei tule aiheuttaa lapsen hyvinvointia vahingoittavaa toisesta vanhemmasta vieraantumista.

Tukipalveluihin ohjaamista lähestymiskieltoasioissa esitetään tehostettavaksi sekä lähestymiskiellolla suojattavan että kieltoon määrätyn osalta.

Tämä on kannatettavaa. On tärkeätä, että kaikki osapuolet saavat apua. Suomessa tehdyn pitkäjänteisen väkivaltatyön tulosten pohjalta voidaan todeta, että merkittävin tapa katkaista väkivallan kierre on huolehtia siitä, että sekä väkivaltaa kokeneet että sitä käyttäneet saavat asiamukaista apua ongelmasta selviämiseen ja siitä eroon pääsemiseen.

Tuomioistuinmaksulakia esitetään muutettavaksi siten, että lähestymiskiellon hakijalta ei perittäisi maksua silloinkaan, kun hakemus hylätään tai asia jää sille.

Tämä ei ole kannatettavaa. Perusteettomien lähestymiskieltojen muuttaminen seurauksettomiksi lähestymiskiellon hakijalle lisää perusteettomien hakemusten määrää. Tätä pitäisi välttää juuri niillä perusteilla, joilla asiasta päätettiin 2015 (HE 29/2015 vp). Erotilanteissa saatetaan käyttää yhteiskunnan tarjoamia palveluja toisen osapuolen vahingoittamiseksi ja mustamaalaamiseksi. Tällaista tapahtuu esimerkiksi lasten huoltajuudesta taisteltaessa. Lähestymiskieltohakemusten muuttaminen kategorisesti seuraamuksettomiksi tuo lisävälineitä perusteettomaan oman edun tavoitteluun, jota mahdollisuutta voidaan olettaa kasvavasti käytettävän. Lähestymiskiellon hakeminen tässä tarkoituksessa pitäisi olla lähtökohtaisesti rangaistavaa ja ainakin huomioitavaa. Maksuttomuuden sijaan hakijalle on tarjottava välitön tuki hakemistarpeen arvioinnille, jotta maksullisuuden pelko ei estä aiheellisten hakemusten jättämistä.

Uutena keinona ehdotetaan, että tuomioistuin voisi päättää, että laajennettuun lähestymiskieltoon liitettäisiin sähköinen valvonta, jos se olisi välttämätöntä henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvan rikoksen uhan torjumiseksi eikä se olisi kohtuutonta ottaen huomioon uhkaavan rikoksen vakavuus, valvontaan määrättävän olosuhteet ja muut asiassa ilmenneet seikat. Sähköisesti valvottu lähestymiskielto voitaisiin määrätä enintään kuudeksi kuukaudeksi (uudistettaessa enintään kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan).

Tämä on kannatettavaa. Sähköinen valvonta on hyvä ja kannatettava lisä kiellolla suojattavan turvallisuudelle. Samalla sähköinen valvonta lisää lähestymiskieltoon tuomitun oikeusturvaa väärin syytösten suhteen. Koska sähköinen valvonta on myös vakava tapa puuttua lähestymiskieltoon määrättävän yksityiselämän suojaan, on huolehdittava siitä, ettei keino johda väärinkäytöksiin. Sähköinen valvonta tulee voida liittää lähestymiskieltoon vasta, kun henkilöä on asianmukaisesti varoitettu sen käyttöönotosta seurauksena lähestymiskiellon rikkomisen jatkumisesta.

Lausuntopyynnöstä eduskunnan lakivaliokuntaa kiittäen, Helsingissä 3.10.2022

Miesjärjestöjen keskusliitto ry